

ANDREJ RAPE:

Gojka.

I.

edela sta sama na vrtu. Petrček, pet let mu je bilo, kot rdeč nagelj, ki se bohotno razliva po belem zidu navzdol, zrastel in se razcvetel to jutro, poln življenja, poln pomladnega dneva; Gojka, deklica šestih let, drobčkana osebnica, s slabotnimi udi, skoro bolehnje vnanjosti. Črni kodri so senčili nežno lice. Okolo ustec in noska ji je podhrtevalo neprestano, iz mokrosvetlih oči ji je zrla občutljiva otroška duša, že skoro razvit razum. V očeh ji je gorelo kakor veliko pričakovanje. Kot skromna in mala marjetica je bila videti, hrepeneča k solničnim žarkom, da ji pobožajo osrčje in ga odpro.

Pomlad je rajala okolo obeh otrok. Mehki vetrovi so peli, zveneli so gozdi tam preko travnika kot slavnostne orgle, ki zbudajo sladko pobožnost v dušah. Valovi potočka so šumeli kot nežna harfa, ki poje veselo pesem potočku na pot. Vsa sinja daljina pred otrokoma je pela tiho pesem hrepenenja, pripovedovala o samih bajnih stvareh, ki tko pomladne sanje okolo njiju. Vonj cvetic, ki je dihal iz njihovih čaš, je božal njuni lici, zveneli so šepetajoči glasovi: naj vaju božamo, vaju poljubljamo, saj sta nam draga, otroka nedolžna! Vrt je pred vama! Trgajta nas, nakitita se z nami, otroka, ki sta nam ukradla srce! Pozdravita nas z veselim petjem, z vriskom, dražestni bitji! — In naš odgovor bo mehak odmev vajine radosti, ki se bo vračal k vama iz gozdov, odbit od belih skalnih sten za njimi.

In solnce je stresalo svoje žarke po Petrčku in Gojki, ju poljubljalo in jima pelo iz bleščečih višin: kopljita se, kopljita se v mojem zlatu, saj svetim le vama! Vse moje zlato je vajina last! Ne bojta se! Poglejta mi v obraz, le pogledjta! Vaju ne oslepim! Srčeci vama oblijem s sijajem, razžarim vama obraza! Pozdravljena, nedolžnost! Ali čujeta moj vrisk? Pojta, z menoj pojta!

In zadivljena sta sedela nagelj Petrček in marjetica Gojka. Oči so jima strmele v to pomladno lepoto in molčala sta...

Gojkini so se šele pred nekolikimi dnevi priselili v to okolico. Gojki je bilo še vse tuje. Pa je že prvi dan pohitela na domače dvorišče, da si ogleda novi dom.

Komaj pa je stopila tja, že je radostna vzkliknila: »Aj, rože, rožel!« Toda takoj je povescila glavico.

Rože, ki jih je tako ljubila, so dehtele na sosednjem vrtu. Bila pa je vse eno vesela: bo vsaj vdihavala njih vonj in jih gledala z domačega dvorišča.

Mal deček je vriskal med gredami. Zagledal je deklico na sosedovem dvorišču in je prihitel k ograji: »Punčka! Punčka!« je klical. »Pridi k meni na vrt! Rož ti dam!«

Tako sta se seznanila Gojka in Petrček in sklenila prijateljstvo.

In danes sta sedela na sosedovem vrtu. Prvič je obiskala Gojka malega prijatelja Petrčka in prinesla s seboj punčko in v gajbici svojo veverico.

To je bilo veselje! Petrček se vesele živalce kar ni mogel nagledati. Gojka ni mogla obrniti očesa od pestrih, opojnih cvetic na vrtu. Tako sta bila oba zadovoljna in srečna v mladem prijateljstvu.

Pa je Petrček nenadoma, kot bi ga bilo nekaj pičilo, vriskaje zapel: »Aj, naša mama, naša mama, naša mama!« Oči so se mu posvetile v neizrazni toploti in skočil je s klopi, letel po poti, posuti z drobnim peskom, utrgal rožo in jo — skakljaje, venomer pojoč »naša mama, naša mama« — prinesel Gojki. »Veš, Gojka,« je dejal, »naša mama mi prinese danes konja. Jezdil ga bom. Juhú! Prav res, Gojka! Tako je rekla, ko je danes odšla z doma.« — In zopet je pel, nihaje z glavo na desno in levo: »Naša mama, naša mama mi prinese konja.«

Hipoma pa je utihnil in pogledal Gojko: »Kaj ti je, Gojka?«

Deklica je zamišljena sedela na klopi. Rožo, ki ji jo je bil prinesel Petrček, je držala v suhljatih ročicah. Z vročimi pogledi je strmela nekam v daljo. Ustno ji je skrivaj šepetalo: »Naša mama, naša mama...«

»Kaj ti je, Gojka?«

»Petrček,« se je oglasila deklica. »Kaj pa je to — naša mama?«

Začuden jo je pogledal in dejal ljubeznivo: »Veš, Gojka, naša mama, to je mama. Mama je, ki me ima rada. Kupila mi je igračke, pa tudi hlače mi kupi in konja. Pravi mi, da sem njen. In sem res njen in očkov. Veš, tako rad jo imam našo mamo, da me kar tukajle« — in pokazal je na srce — »časih boli, tako jako rad jo imam. Časih me vzame v naročje in me tako stisne k sebi, ker sem njen. Vsa rdeča je takrat, kot tale tvoja roža in lepa je, tako lepa! No, to je mama, Gojka, ali sedaj veš?«

In je zletel vnovič po vrtni poti, da so mu v lahnem vetru vihrali bujni lasje. Skakaje ter nihaje zgornji del života v levo in desno je pel: »Naša mama, naša mama mi prinese danes konja.«

*

Gojka je bila sirota po materi. Še leto ni bila stara, ko ji je umrla dobra mamica in nič je ni poznala. Bratcev in sestic ni imela. Oče je bil vedno tako zaposlen, da se ni utegnil baviti z deklico, stara Mana, ki mu je gospodinjala, se pa za otroka tudi ni dosti zmenila in tudi časa ni imela. Zato je bilo Gojki tuje najslajše ime.

Na večer tistega dne, ko je vprašala Petrčka na vrtu po tem imenu, Gojka ni mogla zaspati. O raznih stvareh je razmišljal otrok. — Naša mama, naša mama! — Tako čudnosladko jo je božalo v ušesih in v srcecu to ime! In spomnila se je, da je nekega večera, ko je ona bila že v postelji in ji je že spanec legal na oči, čula staro Mano, ki je rekla očki: »Prav je, bo Gojka imela vsaj mamol!«

Razmišljal je otrok o teh besedah, a jih ni mogel razumeti. Kako, da ima Petrček mamol, ona pa da je še nima in jo bo šele dobila? To ji ni dalo zaspati. Ko pa se je sen le priplazil na njene oči, tedaj je gledala prelepe slike: Temna spalnica se je hipoma napolnila z blestečim sijajem. V beli haljinasti obleki, tiho šumeča s svetlimi krili, zlate lase ovenčane s svetlimi lučcami — taka je stopila v sobo lepa gospa. Nagnila se je nad njeno posteljo, jo poljubila in stisnila k sebi.

»Petrček, mamol! Ali si ti naša mamol?« je zašepetal otrok v lepih sanjah. In vse, česar prej Gojka ni mogla umeti, ko je Petrček pripovedoval, ji je bilo v sanjah jasno kot beli dan: To je naša mamol, ki me ima rada! Igračke mi kupi, punčko obleče. Pravi mi, da sem njena. In sem res njena in očkova. Tako rada jo imam našo mamol! Stiska me k sebi, ker sem njena. Lepa je in vesela. Krila ima in zlate lase, ovenčane s svetlimi lučcami. To je mamol!...

Vsa potna in drhteča od sladkih sanj se je prebudila. V srcu ji je vse vriskalo, zakaj sobica v njenem srcu, ki jo je menda Bog ustvaril čisto nalašč, posebe za mamol, ta sobica, ki je bila doslej prazna, ker mame ni nikdar poznala, je sedaj tako polna, tako svetla. — Gojka se je pogreznila v to svetlobo in vsa srečna vnovič zasanjala — o mamol!...

II.

»Očka, kako da ni naše mame pri nas?« je nedolžno vprašala Gojka takoj drugo jutro očeta, ko je skupno z njim zajtrkovala.

Začuden, skoro osupel je pogledal v njene mokro se iskreče oči. »Mamol pride, če jo boš rada imela, Gojka,« je dejal in jo ljubeznivo pobožal po nežnem, vročem licu.

»Oh, očka, kako rada jo bom imela!« je zažvrgolela kot ptiček. »Ampak takoj naj pride, še danes naj pride!«

»Danesh še ne pride, veš, Gojka. Je še na potovanju. Toda kmalu pride...«

»Očka! Kako je lepa naša mamol!« In zopet jo je začudeno pogledal. — »Veš, videla sem jo danesh ponoči. Belo haljinasto obleko je imela, svetla krila in v laseh zlate lučce. Ob moji postelji je stala in me poljubila ter pritisknila k sebi. O, kako rada imam našo mamol!«

Nekaj mokrega se je zasvetilo očetu v očeh. Presrčno je stisnil otroka k sebi. V srcu ga je nekaj zbolelo...

»Gojka, Gojka!« se je tisto jutro razlegalo po sosedovem vrtu. Malo je utihnilo in vnovič radostni vzkliki: »Gojka, Gojka!«

Petrček je imel svoj raj. Pregarjal je svojega konja od konca do konca vrta, vriskal, klical, pel. Sam je bil na vrtu, pa ga je oživiljal tako, kakor bi se igralo v njem sto otrok. Ptički so kar tu in tam umolknili in zvedavo gledali malega junačka, ki je jezdil danes na mogočnem šarcu z bridko sabljo v roki po vrtu gori in doli. Gledali so ga zvedavo, umolknili, pa se zopet živo zasmeli v blagoglasnem zboru malemu razposajenčku, ki mu je žarelo lice kot solnček.

»Gojka, Gojka!« In še in še...

Pa Gojka je sedela danes radostna ob kletki svoje veverice, ob posteljici svoje punčke in jima pripovedovala o mami, ki pride, saj ta dva njena prijatelja morata zvedeti prva sladko njeno skrivnost, da pride mama, mama, mama!

Vsa zatopljena v svojo srečo, skoro niti slišala ni šuma, ki ga je uganjal Petrček v sosedovem vrtu.

Hipoma pa se je zdrznila. Z vrta je začula obupen krik. »To je Petrčkov glas,« je pomislila, položila svojo punčko v zibelko in jo hitro pokrila z odejo, da se ne prehladi, pobožala zvedavo veverico po nosku, ki ga je bila utaknila skozi mrežo, in odhitela na sosedov vrt.

»Kaj pa je, Petrček?« je vzkliknila.

Pa ni bilo treba povpraševati. Videla je. Petrček je ležal ob potu ter ril z noskom po pesku. Ob njem je stal šarec. V novih hlačicah je zijala precejšnja luknja. Ena hlačnica je bila zataknjena za šarčevo uho, da je visel Petrček z eno nogo na konju, z drugo pa, ki je še tičala v stremenu, krčevito brcal po zraku. Pravkar se je naslonil na komolec in dvignil glavo. Iz noska mu je kapljala kri.

Hitro mu je pomagala s konja. »Nič ne jokaj,« je dejala. »Veverico pojdeva gledat in punčko, ki spi. Udaril si se na nosek. Čakaj, da ti ga umijem.«

In takoj je nehal jokati. Tak fant pa bi jokal! Umila sta nosek in Petrček je dejal modro: »Veš, Gojka, komaj sem ustavil svojega šarca, tako je bil divji. Kako sva pa tudi šla! Kar po stopnicah doli jo je udrl. Komaj sva se ustavila. Malo sem podrgnil z noskom po pesku, pa to ni nič!« In moško se je postavil pred Gojko: »Vidiš! Nič več ne teče kri in tudi ne jokam več.«

»Nič več, Petrček,« ga je pohvalila Gojka.

In zopet je zasijal solnček na obrazih obeh otrok in ptički so se veselo zasmeli po cvetočem vrtu z otrokoma vred, kakor da bi peli:

Na milijone je src,
vsa so moja,
in milijoni radosti:
te so v njih.

Prav posebno pa je odsevala ta radost z lic Gojkinih. »Petrček, Petrček! Kmalu dobim tudi jaz mamol« je zažvrgolelo iz njenih ust. »Očka mi je rekel, da pride.«

In zavrtela se je v krogu, nihala z glavo sem — tja, sem — tja in kot bi stresal cekine na zlat krožnik, ji je vrelo iz grla: »Mama pride, mama pride!« (Konec prih.)

Iz spominske knjige „Zlatice“.

Oj dete, kako je pusto in ubogo,
kar bi ti mogel povedati jaz!
Saj ti imaš samoleto preprogo,
in z njo je tvoj vsak kraj in čas.

Če Koromandija te zamiče,
v deveto deželjo zahrepeniš —
nad zarjami čez solnčne priče
ponese med bajne te kraljeviče
in v južnih gajev paradiž.

Le čuvaj jo samoleto preprogo —
i jaz sem jo imel nekoč,
preletel z njo in vedel mnogo,
a — sam ne vem — izgubila je moč.

Nemara bilà je tkana preslabo,
mordà sem nápek z njo ravnal...
Ti, dete, letiš, jaz gledam za tabo —
in vse je prav, vse naj bo prav!...

Oton Župančič.